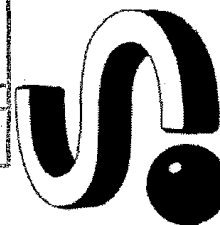


postmottak@ufd.dep.no

UFD		
23 DES. 2003		
Saksnr.	D. nr.	Arkivkode
200307611	17	50



#### Samordna opptak

Besøksadresse  
Sognsveien 70, 3. etg.  
Postadresse:  
Postboks 1133 Blindern  
0317 Oslo  
Telefon: 22 85 88 00  
Telefaks: 22 85 88 01  
E-post:  
[postmottak@so.uio.no](mailto:postmottak@so.uio.no)  
URL: <http://www.so.uio.no/>

Oslo, 19.12.03  
Deres ref.200307611  
Vår ref. SO-03/10167

### Høring – NOU Ny lov om universiteter og høyskoler

Det vises til høringsbrev fra UFD datert 30.09.03.

Styret for Samordna opptak behandlet saken på møte 10.12.03. Styrets vurdering av lovutkastet følger nedenfor.

Det presiseres at vurderingen gjelder kun de punktene i utredningen som direkte eller indirekte berører den tekniske og praktiske samordningen av opptak til grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler.

#### Drift av nasjonale fellesoppgaver

I eksisterende lov, §18, heter det: *"Departementet kan i samråd med institusjonen legge driften av en nasjonal fellesoppgave til en bestemt institusjon, uten at institusjonens egne styringsorgan har ansvar for den faglige virksomheten."*

I 7.3.4 sier utvalget bl.a. følgende om opptak: *"... det er hensiktsmessig med en nasjonal samordning på dette feltet, og foreslår derfor at det systemet som i dag er nedfelt i lov for de statlige institusjonene, i hovedsak bør videreføres."*

Vi ser likevel at den ovenfor siterte bestemmelsen i eksisterende §18 ikke er videreført i forslagene til ny lov. Utvalget er enstemmig m.h.t. en ny bestemmelse i §1-5 *Særlig ansvar for enkelte institusjoner*. Her er den tidligere formuleringen "nasjonale fellesoppgaver" erstattet med en konkret og avgrenset opplisting av nasjonale oppgaver som kan legges til institusjonene. Denne opplistingen omfatter ikke den virksomheten som i dag drives av Samordna opptak, som etter eksisterende §18 er lagt til Universitetet i Oslo.

### - Kommentarer

Vi kan ikke se at konsekvensene av å endre innholdet i §18 er problematisert eller diskutert, eller at det er presentert forslag om hvordan driften av slike nasjonale fellesoppgaver (som det samordnede opptaket) skal ivaretas i fremtiden.

Utvalget fremhever på den ene siden de store fordelene ved drift av et samordnet opptak til høyere utdanning, samtidig som hjemmelen for den organisasjonsmessige tilknytningen dette opptaket har i dag ikke er videreført.

### - Forslag

SO foreslår at ordlyden i forslaget til ny §1-5 endres, slik at bestemmelsen som et minimum inkluderer de nasjonale fellesoppgaver som allerede i dag er lagt til institusjonene under gammel §18.

### **Felles klagenemnd**

Vi ser at utvalget i 7.2.4 i sin beskrivelse av dagens klagesystem, ikke har beskrevet den gamle ordningen med sentral klagenemnd eller den nye ordningen med felles klagenemnd for det samordnede opptaket til høyere grunntdanning. Vi vil foreslå at forslaget til ny lov gir hjemmel for den ordningen som er opprettet under den eksisterende loven. Vi anser ordningen med en felles klagenemnd som en forbedring sammenliknet med tidligere situasjon.

### **Akademisk og kunstnerisk frihet**

I lovforslagets §1-6 *Akademisk og kunstnerisk frihet, punkt 3*, foreslår flertallet at høyere utdanningsinstitusjoner ikke skal kunne gis pålegg eller instruks om "utvalget av studenter".

### - Kommentarer

I merknad til denne bestemmelsen vises det til rammene gitt i lovforslagets §2-5. §2-5 åpner imidlertid for at departementet kan fastsette krav til generell studiekompetanse, unntak fra samme krav, rangeringsregler m.m. Det blir dermed uklart hva som er det faktiske innholdet i §1-6 punkt 3.

I den grad punktet gjelder at de høyere utdanningsinstitusjonene selv skal fastsette spesielle opptakskrav, viser vi til våre kommentarer i neste punkt, "Opptaksregelverk generelt".

Dersom punktet gjelder at det ikke skal være mulig å gi sentrale bestemmelser om bruk av kvoter i rangeringsregelverket, men at disse skal fastsettes lokalt, vil vi peke på at dette vil ha de samme uheldige virkninger som vi har angitt under neste punkt: en mindre effektiv samordning og rasjonalisering av opptaket, og et mindre oversiktlig og mer skiftende totalt regelverk.

Og endelig, dersom forslaget er myntet på vurdering av søkere som ikke har sin studieforberedende opplæring fra norsk videregående opplæring, men for eksempel fra utlandet, IB etc., så vil vi peke på at ulik vurdering ved ulike læresteder vil føre til at søkere med slik skolebakgrunn vil ha vanskelig for å orientere seg i regelverket og få sikkerhet om sin kvalifikasjon.

### - Forslag

Punktet om utvalget av studenter er vagt og har et stort tolkingsrom. Vi ber om at det sløyfes eller evt. gis en konkret utforming.

### **Opptaksregelverk generelt**

I utredningens 7.3.4 *Opptak* heter det at dagens regelverk for opptak til de statlige utdanningsinstitusjonene er unødig detaljert, og det vises spesielt til regelverket for rangering og regelverket for spesielle opptakskrav. Utvalgets generelle vurdering er at regelverket bør gjøres enklere og at større fullmakter bør kunne gis til institusjonene. På den annen side mener utvalget at en samordning av regelverk gir øket rettssikkerhet for studentene (= søkerne), og at dagens system, slik dette er nedfelt i eksisterende uh-lov, i hovedsak bør videreføres.

Vi er enige i at regelverket kan forenkles ytterligere. Før Bjørn Pedersen utvalget, oppnevnt 07.09.90, var regelverket som ble brukt i opptakssammenheng svært forskjellig fra utdanning til utdanning og fra institusjon til institusjon. Som utvalget selv slo fast i sin første innstilling 20.12.90, side 13: *4.2.6 Sammenfatning: Regelverket som fastsetter opptaket til høyere utdanning er meget differensiert og uten sterke tradisjoner med hensyn til formalisering. Det synes følgelig ikke aktuelt å opprette et sentralt datasystem til bruk i opptaket for 1991/92, da denne søknadsbehandling, ifølge arbeidsgruppens mandat, skal bygge på de eksisterende opptaksregler.*

Etter dette kom Bjørn Pedersen utvalget med forslag om standardisering av opptaksregler og disse er blitt vedtatt av politiske myndigheter. Dette har gjort opptaksarbeidet enklere for institusjonene og ikke minst mer oversiktlig for søkerne.

### **- Kommentarer**

Vi støtter synspunktet om at rangeringsregelverket bør forenkles.

Vi kan imidlertid ikke se at en desentralisering av rangeringsregelverket, med økte fullmakter til de enkelte institusjonene, skal kunne gi et enklere regelverk totalt sett. En splitting av regelverket i én sentral og et stort antall lokale forskrifter, med en stor flora av ulike regelverk og regelementer, vil gjøre regelverket mindre tilgjengelig og mindre oversiktlig. Med stor sannsynlighet vil det også bli mindre enhetlig og mindre tidsbestandig. Dette vil svekke søkerne rettssikkerhet og redusere effektiviseringsgevinstene ved en teknisk samordning av opptakene.

Vi støtter synspunktet om at dagens system, med et lovverk som legger til rette for et samordnet opptak, bør videreføres. En fortsatt utvikling av det samordnede opptaket, med de effektiviseringsgevinster det gir søkerne og institusjonene, og med den økningen i rettssikkerheten det gir, må nødvendigvis forankres i et felles opptaksregelverk.

### **Krav for opptak til høyere utdanning**

I §2-5 *Krav for opptak til høyere utdanning* har utvalget foreslått en endring m.h.t. hvem som kan fastsette spesielle opptakskrav. I forhold til dagens uh-lov foreslås myndigheten flyttet fra departementet til den enkelte institusjon.

Utvalget foreslår å videreføre en ordning der departementet i forskrift kan fastsette nærmere krav til generell studiekompetanse.

I flertallets merknad til sin foreslåtte §2-5 presiseres det at opptaksregelverket generelt også bør gjelde de private institusjonene.

### - Kommentarer

Vi kan ikke se at flytting av myndighet for fastsettelse av regelverket oppfyller utvalgets ønske om et enklere og mindre detaljert regelverk. For søkerne er det det totale regelverket som gjelder. En oppsplitting av regelverket for opptak til grunnutdanninger i én sentral forskrift og mange lokale forskrifter vil gjøre regelverket vanskeligere tilgjengelig og mindre oversiktlig. Vi lever i dag i en virkelighet der søkerne orienterer seg geografisk bredt, det er ikke bare regelverket ved én eller to institusjoner som er interessant.

Vi har heller ingen garanti for at et desentralisert regelverk vil inneholde færre spesielle opptakskrav, være mer enhetlig eller mer bestandig over tid. Tvert i mot tror vi at en desentralisering vil gi flere spesielle opptakskrav og hyppigere endringer. Lokal fastsetting av spesielle opptakskrav vil dessuten åpne for et system der like utdanninger har ulike opptakskrav på ulike læresteder.

Vi vil også gjøre oppmerksom på at samordning av opptak gir en stor rasjonaliseringsgevinst, både for søkere og for institusjonene, ved at institusjonene kan saksbehandle søknader for hverandre. Vi tror at fastsetting av spesielle opptakskrav i lokale forskrifter vil øke antallet utdanninger med spesielle opptakskrav og bringe inn et større antall kravelementer. Dette vil igjen føre til at saksbehandlingen blir mer omfattende. Enkelte opptakskrav kan være så spesielle at det vil være urimelig at andre enn institusjonen selv saksbehandler dem (slike opptakskrav eksisterer allerede i dag). En økning i antallet av slike krav vil undergrave systemet med saksbehandling for hverandre og redusere samordningsgevinstene for søkere og læresteder. Den totale kostnaden ved saksbehandlingen vil øke og søkerne vil måtte forholde seg til flere saksbehandlere. Søkerens rettssikkerhet vil bli mindre ved at det vil være vanskelig å kontrollere saksbehandling av egen søknad mot ulike og desentraliserte regelverk, dvs at søkerne vil kunne risikere å ikke bli likebehandlet ved forskjellige institusjoner.

Vi ser at utvalget ønsker å videreføre en ordning der departementet i forskrift kan fastsette nærmere krav til generell studiekompetanse, og således inntar et annet standpunkt enn Søggen-utvalget, som ønsker et system der generell studiekompetanse er entydig gitt ved fullført og bestått 3-årig videregående opplæring (eller tilsvarende).

Vi støtter Ryssdalutvalgets synspunkt og at dette reguleres i uh-loven slik som i § 2.5 i lovutkastet.

Vi støtter synspunktet om at også private institusjoner må omfattes av det felles regelverket, jfr. argumentasjonen over.

### **Avlagt og bestått eksamen**

I forslag til ny §2-10 står det at studenter som har *avlagt* eksamen skal få vitnemål. Vi forutsetter at dette er en skrivefeil, og at kravet for å få vitnemål skal være *avlagt og bestått* eksamen.

### **Egenbetaling**

Vi viser til uredningens punkt 7.5 og vil peke på at en teknisk samordning av opptakene stiller to krav til egenbetaling for studier. For det første at størrelsen på en eventuell egenbetaling ikke kan endres etter søknadstidspunktet, da størrelsen på beløpet kan ha betydning for søkers prioritering av studieønsker. Og for det andre at beløpet ikke kreves innbetalt før opptaket er

avsluttet. Søker skal ikke behøve å betale studiepenger til et studium mens han/hun fremdeles står på ventelisteplass til høyere prioritert studium.

Dette berører ikke lærestedenes muligheter til å kreve egenbetaling *per se*, men vil måtte ha betydning for praktisering av bestemmelsene.

### **Forholdet til annen lovgivning**

Utredningen tar til orde for en fortsatt samordning av opptak til grunnutdanningene, en samordning som blant annet innebærer at lærestedene saksbehandler søknader for hverandre. For søkers rettssikkerhet og effektive og rasjonelle saksbehandlingsrutiner, bør det være et krav at alle læresteder (og studier) som inngår i samordningen omfattes av forvaltningsloven, offentlighetsloven og målloven på samme måte. Dette må ivaretas enten ved at alle institusjoner under loven forholder seg til disse lovene på samme måte, eller ved at dette settes som spesielle krav til læresteder som deltar i en nasjonal samordning.

Med vennlig hilsen

Kurt Petersen  
Styreleder

Olaf Svorstøl  
sekretær